

Sven Wedén – en försvarets vän

av Olof Santesson

TITEL:

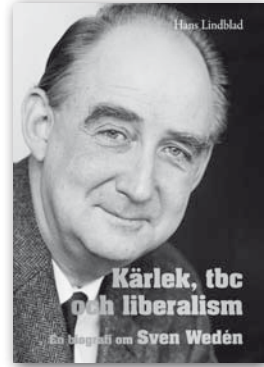
Kärlek, tbc och liberalism. En biografi om Sven Wedén

FÖRFATTARE:

Hans Lindblad

FÖRLAG:

Ekerlids Förlag 2013

FÖR SVENSKA PARTILEDARE är försvaret ett särintresse. Undantagen är få: egentligen bara Karl Staaff på sin tid, Carl Bildt innan han for ut i världen – och Sven Wedén. Om den senare (Folkpartiledare 1967–1969) utkom akademiledamoten och debattören Hans Lindblad hösten 2013 med något i Sverige så ovanligt som en rejäl politikerbiografi, till hundraårsminnet av Wedéns födelse.

Kärlek, tbc och liberalism griper som titeln anger över mycket. Startpunkten blev författarens tillgång till 800 brev mellan Wedéns och fästmön/hustrun Marianne. Det har resulterat i en delredovisning (80 sidor!) av ett djupt upplevt förhållande. Samtidigt tjänar boken som en medicinhistorisk berättelse om lungsotens härjningar i vårt land ännu till mitten av 1900-talet.

Slutligen beskriver den en partikarriär på ett sätt som har mycket att säga om nära nog hela den tid då Sveriges statsminister hette Erlander. Den som då såg det politiska livet från sidan får mången aha-upplevelse.

Mycket skiljer ut Wedén bland toppolitiker. Mellan 14 och 27 års ålder vistades han i olika omgångar på sanatorium; inalles drygt fyra vårdår. Skolgången blev

lidande. Han läste böcker och åsikterna klarnade. Wedén är en av våra självlärd politiska ledare, därtill utan att ha skolats in i partiet i tonåren. Friskförklarad 1940 gjorde han vid sidan av arbete i det egna familjeföretaget snabbt politisk karriär, riksdagsman 1948 tog han på sig en enorm partipolitisk börda, så småningom som Bertil Ohlins utpekade efterträdare.

Wedéns mest centrala område blev bostadspolitiken, där han var något av pionjär. Som en av riksdagens få företagsägare, med praktisk erfarenhet från näringslivet, engagerade han sig mycket brett i tidens frågor, noggrant redovisat av Lindblad, inklusive borgerliga trevare om samgåenden. Wedéns utgångspunkt var socialliberal, och han blev en av sitt partis ledande ideologer och var en efterfrågad talare. Ett tecken på hans ställning i den offentliga debatten var att Bonniers erbjöd honom att bli politisk redaktör för *Dagens Nyheter*; alternativt något vagare *Expressen*.

Uppväxt i skuggan av den utveckling som utmynnade i andra världskriget var Wedén en medveten antinazist, något som från hans frihetliga utgångspunkt gjorde det lika naturligt att under det kalla kriget stå emot Sovjetkommunismen. I det

dåtida politiska klimatet sågs han därför med misstro av somliga mer vänsterut på skalan. Via hustrun inspirerades han av brittiskt samhällsliv och politik. USA fick han aldrig samma känsla för, vilken kan ha bidragit till att han rätt sent värderade Vietnamkriget som ett ödesmättat missgrepp av supermakten.

Sina första avtryck i försvars- och säkerhetspolitiken gjorde Wedén som tidig sympatisör med tanken på svenskt deltagande i ett västligt samarbete, det som blev Atlantpakten, Nato. Han hörde till dem som engagerades av debatten om svenska atombomber, men tog enligt Lindblad senare intryck av framför allt USA-generalen James Gavins bok *War and Peace in the Space Age* 1958, numera nästan glömd, om att strategiska kärnvapen inte var förenliga med mänsklighetens fortlevnad; taktiska kärnvapen tycktes däremot erbjuda en möjlighet att hålla Sovjetunionen stängd.

Under hela denna aktiva tid som politiker och företagare var Wedén aldrig fullt frisk. Han rökte (!) och tog sig gärna några glas, bar sina plågor stoiskt utan mångas vetskap, men fick upprepade gånger tappas på vätska i lungsäcken. 1963 kom tbc:n åter, han drabbades av en hjärtattack och led av högt blodtryck. Desto mera anmärkningsvärt att han 1967 åtog sig partiledarskapet efter Ohlin.

Det enda val han utkämpade som partiledare – 1968 – kom att präglas av att den socialdemokratiska regeringen sökte använda sig av ett ”hemligt” UD-brev mot Wedén, som ville markera när Sovjetunionen med

våld avbröt den tjeckoslovakiska våren. Lindblad skriver att vid inget annat val efter demokratins genombrott har en oppositionsledares personliga egenskaper ifrågasatts – angreppet skämmer bilden av Erlanders segerval, det sista.

Nederlaget tog på Wedéns nedsatta krafter, och 1969 avgick han. Men i 1970 års försvarsutredning återvände han likafullt till sitt efter bostadspolitikens viktigaste intresseområde. Han polemiserade mot Nils Skölds ”sega gubbar” och ville bli säga nej till de tio infanteribrigader som med minskade anslag inte kunde moderniseras och skulle ges status som skytteregementen. Men ÖB och chefen för armén gick emot riksdagens beslut; ”myndigheternas makt är ofta större än riksdagens”, skriver författaren. Förbanden överlevde som IB 66, och den borgerlige försvarsministern Eric Krönmark räknade t o m in dem bland operativt rörliga förband.

Inte oväntat är Lindblad här som i andra frågor helt ense med partivännen. Han hävdar också att dennes hållning har stått sig till skillnad från den undénska neutraliteten: Sven Wedén ansåg tidigt att små länder inte kunde klara sin säkerhet på egen hand – det som är dagens linje. Av den socialt lättillgänglige men tidvis svårt sjuke folkpartiledaren och försvarsvännen, som 1976 dog vid 63 års ålder, har författaren gjort ett hjälteporträtt. Må vara, det präglas av insikter och omsorgsfullt gjorda källstudier.

Recensenten är ledamot av KKrVA.